

Examining the Views of Teachers and Students Working in Primary School on the Physical Characteristics of an Effective School

Rukiye KOCAASLAN

Ministry of National Education, Niğde -Türkiye

Emine Gül ÖZENÇ

Niğde Ömer Halisdemir University, Niğde -Türkiye

Article History

Submitted: 05.04.2023

Accepted: 15.07.2023

Published Online: 16.10.2023

Keywords

Primary school

Class

Effective school

Physical environment

Abstract

Purpose: This research was carried out in order to give information about the physical characteristics of the effective school and to determine the views of the teachers and students working in the primary school on the physical characteristics of the effective school.

Design & Methodology: The research was conducted using face-to-face interview technique with 15 teachers and 15 students studying in a primary school in Niğde province. Semi-structured interview technique, one of the qualitative research methods, was used. As a data collection tool, 7 interview questions (3 for students and 4 for teachers) were used. The data collected in the research were interpreted comparatively about each question given by the participants, subjected to content analysis and turned into tables.

Findings: In the research, it has been found that teachers and students generally have the opinion that there should be suitable spaces for education in the classrooms, necessary technological tools, social areas for all kinds of development of children, school gardens decorated with examples from nature in a natural environment. In addition, it was concluded that teachers agreed on a comfortable teacher's room, rich in educational materials, where they could rest.

Implications & Suggestions: It has been observed that the physical structure of the school directly affects the success of students and teachers. It has been concluded that equipped, comfortable and institutional school environments, where teachers and students will feel comfortable and happy, will increase the quality of education. While the school buildings are being built; It has been determined that the ideas of teachers, students and parents, who are school stakeholders, should also be included, and that the buildings constructed should be as sustainable and developable as possible.

DOI:10.29129/inujgse.1275527

İlkokulda Görev Yapan Öğretmen ve Öğrencilerin "Etkili Okulun" Fiziksel Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Rukiye KOCAASLAN

Milli Eğitim Bakanlığı, Niğde -Türkiye

Emine Gül ÖZENÇ

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde -Türkiye

Makale Geçmişi

Geliş: 05.04.2023

Kabul: 15.07.2023

Online Yayın: 16.10.2023

Anahtar Sözcükler

İlkokul
Sınıf
Etkili okul
Fiziksel ortam

Öz

Amaç: Bu araştırma, etkili okulun fiziksel özelliklerine ilişkin bilgi verilmesi, ilkokulda görev yapan öğretmen ve öğrencilerinin etkili okulun fiziksel özelliklerine ilişkin görüşlerinin tespit edilmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma Niğde ilinde, bir ilkokulda çalışan 15 öğretmen ve öğrenim gören 15 öğrenci ile yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak yapılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak 7 adet görüşme sorusu (3 adet öğrenciye, 4 adet öğretmene yönelik) kullanılmıştır. Araştırmada toplanan veriler katılımcıların verdikleri her soru hakkında karşılaştırmalı olarak yorumlanarak içerik analizine tabi tutulmuş ve tablolar haline getirilmiştir.

Bulgular: Araştırmada genellikle öğretmen ve öğrencilerin sınıflarda eğitim için uygun genişlikte mekânların, gerekli teknolojik araçların, çocukların her türlü gelişimi için sosyal alanların, doğal bir ortam içerisinde doğadan örneklerle süslenen okul bahçelerinin olması gerektiği görüşlerine sahip oldukları bulunmuştur. Ayrıca öğretmenlerin dinlenebilecekleri, eğitim materyalleri açısından zengin, konforlu bir öğretmen odası konusunda birleştikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuçlar ve Öneriler: Öğretmen ve öğrencilerin kendilerini rahat ve mutlu hissedecekleri, donanımlı, konforlu ve kurumsal okul ortamlarının eğitimin kalitesini artıracakları sonucuna ulaşılmıştır. Okul binalarının yapılırken; okul paydaşları olan öğretmen, öğrenci, velilerin fikirlerine de yer verilmesi gerektiği, yapılan binaların mümkün olduğunca sürdürülebilir ve geliştirilebilir olmasının uygun olabileceği belirlenmiştir.

DOI:10.29129/inujse.1275527

*Bu çalışma Rukiye Kocaaslan tarafından Doç. Dr. Emine Gül Özenç danışmanlığında Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinde yapılan, "İlkokulda Görev Yapan Öğretmen ve İlkokul Öğrencilerinin Etkili Okulun Fiziksel Özelliklerine İlişkin Görüşleri " adlı tezsiz yüksek lisans projesinin bir bölümünden oluşmaktadır.

GİRİŞ

Sosyal eğitim ve okul, insanlara sosyal beceriler kazandırmanın yanında, insanların her yönden gelişimine ve diğer insanlarla sosyal ilişkiler geliştirmesine de katkı sağlamalıdır. Öğrencilerin fiziksel, sosyal ve psikolojik gelişimlerini sağlamak, potansiyellerini tam olarak geliştirmelerini ve kullanmalarını sağlamak eğitimin temel amacıdır. Bununla beraber okul, sosyal bir sistem ve sosyal bir kurum olması nedeniyle hem öğrenciler hem de çalışanlar için insanlı bir çalışma ve öğrenme ortamı sunmak ve devamlılığını sağlamak zorundadır (Şişman, 2011). Diğer bütün örgütler gibi eğitimin asıl amacı üretim yapmaktır, ayrıca bu verimliliği devam ettirmek ve verimliliği yüksek kılmaktır. Verimliliğin artırılmasında rol oynayan etmenler şunlardır; insan gücü, ham maddeler, fiziksel ortamlar, teknoloji, diğer sistemler vb. bu etmenler birlikte uyumlu bir şekilde çalışırsa verimlilik artacaktır. Sistemin araçları, aşamaları, içinde bulunduğu mekânın özellikleri ve sistemin hedefleri bir ahenk içinde olmalıdır. Özellikle sistemin bir parçası olan mekân sistemin diğer araçlarıyla bir bütünlük içermelidir (Başar,2000).

Reboul'e (1991) göre, insanın eğitim süreci olan insanlık tarihi, insanları mekânlarla birleştirerek değer kazanmıştır. Yaptıkları eğitim evleri ile tarihe damgasını vururken, bu faaliyet alanlarıyla kendilerine gurur kaynağı olan medeniyetler, her dönemde kendilerine özgü eğitim ve mekânlarıyla yeni sistemler oluşturmuşlardır. Tarihte ister geleneksel ister modern zamanlar dikkate alınsın; felsefi, dini ve bilimsel gelişmeler neticesinde, toplumlara göre eğitim sistemlerinin amacına uygun ideal eğitim mekânları değerlendirilmiş ve bu ihtiyaçları karşılayacak dönemler ve kurumlar oluşturulmuştur. Okul, sosyal ve insani ihtiyaçları karşılamayı hedefleyen, en gelişmiş, dinamik ve etkili kurum olan bu kurumlar arasında, o günden bu güne güven aşıl原因 konumu ile her zaman kendisine olan talebi karşılamaya çalışmıştır (akt. Çınar, 2014).

Sosyal bir amaç olarak öğrenme, eğitim ve toplumun önemli bir amacı haline gelmesi ile teşvik edici, besleyici, geliştirici bir süreç halini alır (Dewey, 2004). Bu sürecin geliştiği mekânlar olarak eğitim yapıları ön plana çıkarken çocuğun mekânsal deneyiminin önemli olduğu düşünülmektedir. Eğitim yapıları öğrencilerin öğrenme yeteneklerini, isteklerini ve motivasyonunu önemli derecede etkilemektedir (Cole, 2011).

Okul binasının fiziksel kalitesinin ve sınıf ortamının, çocuğun gelişimini, üretkenliğini, kazanımlarını doğrudan etkilediği düşünülmektedir (Evans, 2004). Araştırmalar, eğitim, ekonomik durum, sosyo-ekonomik statünün öğrenci performansını, gelişimini etkilediğini ortaya koymaktadır. Bireylerin sosyo-ekonomik durumu, okul başarısını, psikolojik sağlığını önemli derecede etkiler (Morgan, Farkas ve diğ., 2009).

Earthman (1996) araştırmasında okul fiziksel çevresinin çocuğun davranışı, gelişimi ve başarısı arasındaki ilişkiyi incelemiş ve bu değişkenler arasında bir bağ olduğunu ortaya koymuştur. Benning ve Canard'ın (1986) çalışmasında da benzer bir ilişki vurgulanarak, okul performansının değerlendirmesinde gözden kaçırıldığı belirtilmiştir. Dolayısıyla okul tasarımının çocuk üzerindeki etkisinin çocuğun algısal, fiziksel, sosyal-duygusal gelişimi ve öğrenim ile doğrudan ilişkili olduğu birçok araştırmacı tarafından vurgulanmıştır. Bu ilişkilerin bütünü gerçeğe geçtiği alanlar olarak okulun mekânsal ve fiziksel özelliklerinin önemini ön planda olduğu düşünülmektedir.

Eğitim kurumları sosyal olarak açık sistemlerdir. Bu kurumlarda alt sistemler arasındaki uyum çok daha önemlidir. Fiziksel çevre, eğitim kurumu açısından eğitim faaliyetlerine ayrılan kısmın özelliklerini gösterir. Mekânın ısı, ışık ve renk düzeni, masa, sıra, dolap, boş alanlar vb. araçlar ortamın fiziksel değişkenlerini oluşturan faktörlerdir. Bu tür fiziksel değişkenler öğretmen-öğrenci ilişkilerini büyük ölçüde etkilemektedir (Aydın, 1988). Eğitim öğretim faaliyetlerinin gerektiği şekilde yürütülmesi için mekân düzenlemeleri büyük önem teşkil etmektedir.

Bu sebepten dolayı eğitim ortamının düzenlenmesi, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin gerektiği gibi yürütülmesi açısından önemli bir yere sahiptir. Sınıf nesnelere öğretime katkı sağladığı ve insanlarla birleştiği sürece değer kazanacak ve işlevsel olacaktır. Önce biz binaları şekillendiriyoruz, sonra onlar bizi şekillendiriyor. Bu, okullar için çok önemlidir, çünkü eğitim binalarının hem öğrenmeye yardım etme hem de beceri kazanma ya da her ikisini de engelleme konusunda gizli güçleri vardır (Hathaway, 1988: 28).

Köse ve Barkul (2012) ilköğretim yapılarında tip proje uygulama sorunlarına yönelik hazırladıkları incelemeler sonucunda; modern eğitimin gerektirdiği çevresel veriler ve mekânsal standartlar dikkate alınmadan inşa edilen ilkokul binalarını, çoğunlukla sağlıksız, sadece derslikli binalar olarak tanımlamışlardır. Anne karnında başlayarak, eğitimi takip eden ilkokul döneminin, kişinin ileriki yaşamında ihtiyaç duyacağı bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazanma ve yönlendirme aşaması olduğunu dikkate alarak; sağlıklı bir nesil için okul binalarını daha uygun alanlarda ve daha doğru tasarımlarla hayata geçirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Türkiye’de okullar için tasarlanmış tip projeler mevcuttur fakat ilköğretim okullarının yapısında tek tip bir proje değil, eğitim ve öğretime fiziki olarak uygunluk aranmalıdır. Çünkü öğrenciler vakitlerinin çoğunu bu yapılarda geçirirler. Bu nedenle ilköğretim okullarının uygun sağlık şartlarına ve fiziksel olarak gerekli donanımına sahip, gereksinimleri karşılayan ve uygun büyüklükte bir okul bahçesine sahip olmaması eğitim paydaşları için önemli bir sorundur.

Bu araştırmanın problem cümlesi “İlkokulda görev yapan öğretmenlerin ve öğrencilerin etkili okulun fiziksel özelliklerine ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusuna cevap bulmaktır. Araştırmanın alt problemleri ise;

- 1-İlkokulda görev yapan öğretmenlere göre etkili bir okulda sınıflar nasıl olmalıdır?
- 2-İlkokul öğrencilerine göre etkili bir okulda sınıflar nasıl olmalıdır?
- 3-İlkokulda görev yapan öğretmenlere göre etkili bir okulda hangi sosyal tesisler bulunmalıdır?
- 4- İlkokul öğrencilerine göre etkili bir okulda hangi sosyal tesisler bulunmalıdır?
- 5-İlkokulda görev yapan öğretmenlere göre etkili bir okulun bahçesi nasıl düzenlenmelidir?
- 6-İlkokul öğrencilerine göre etkili bir okulun bahçesi nasıl düzenlenmelidir?
- 7-İlkokulda görev yapan öğretmenlere göre etkili bir okulda öğretmenler odası nasıl düzenlenmelidir?

Şeklinde düzenlenmiştir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı; etkili okulun fiziksel özelliklerine ilişkin bilgi vermek, ilkokulda görev yapan öğretmen ve öğrencilerinin etkili okulun fiziksel özelliklerine ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Böylece okul yöneticilerine, bu alanda söz sahibi olan kişilere ilham kaynağı olması, yeni yapılacak olan eğitim mekânlarında ve fiziksel şartları yeterli olmayan okullarda okul kalitesini destekleyici önerilerin ortaya konmasını sağlamaktır.

Bu araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulardan haberdar olan eğitim ve yönetim kadrosunu, okullarda fiziksel ortamın paydaşlar için önemi ve onlar üzerindeki etkileri konusunda bir bakış açısına sahip olarak, okullardaki fiziksel şartları daha elverişli hale getirmeye yöneltebilir.

YÖNTEM

Desen

Bu araştırmanın modeli nitel araştırma yöntem ve tekniklerine dayalı olarak uygulanan fenomenoloji çalışmasıdır. Fenomenoloji, belirli bir kavram ya da anlayışla ilgili olarak insanların bakış açılarını, algılarını, hislerini ve deneyimlerini aktarmalarını sağlayan ve bunu ifade etmek amacıyla uygulanan nitel bir araştırma yöntemidir(Rose, Beeby & Parker, 1995, s. 1124 akt; Tekindal ve Uğuz Arsu, 2020).

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmıştır. Bu teknik, eğitimbilim araştırmalarında, sahip olduğu belirli düzeyde standartlık ve aynı zamanda esneklik nedeniyle kolay bir kullanım sağladığı için tercih edilmektedir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği katılımcılardan özgül veriler toplanabilmesine imkân vermekte ve soruları esnek olabilmektedir.(Merriam, 2013, akt; Elif Mercan Uzun & Eda Bütün, 2016)

Çalışmayı yapan kişi çalışmanın başında sormayı düşündüğü sorulardan oluşan görüşme protokolünü düzenler. Fakat görüşmenin akışına göre farklı yan ya da alt sorularla görüşmenin gidişatını değiştirebilir. Kişinin cevaplarını açması ve daha çok detaylandırması için yönlendirebilir. Katılımcı görüşme sırasında bazı soruların cevaplarını başka soruların içerisinde cevaplamış ise araştırmacı tekrar bu soruları sormayabilir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde görüşme önceden hazırlanmakta, görüşme protokolüne bağlı olarak sürdürülmektedir. Bu şekilde araştırmacıya daha sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi sunma imkânı vermesi sebebiyle araştırmacıya büyük kolaylık sağlamaktadır(Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir ilkokulda çalışan 15 öğretmen ve aynı okulda öğrenim gören 15 öğrenci oluşturmaktadır. Bu çalışma grubuna görüşme formları verilerek formları doldurmaları istenmiştir. Katılımcıların kendilerine yöneltilen soruları içtenlikle yanıtlamaları istenmiştir. Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin 9 tanesi sınıf öğretmeni, 4 tanesi okul öncesi öğretmeni, 1 tanesi İngilizce öğretmeni, 1 tanesi de okul rehber öğretmenidir. Öğretmenlerin 10 tanesi kadın, 5'i erkektir. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin tamamı 3. sınıf öğrencisidir. 8 tanesi kız, 7 tanesi erkek öğrencidir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada, veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan 7 adet görüşme sorusu (3 adet öğrenciye, 4 adet öğretmene yönelik) kullanılmıştır. Görüşme formu için iki uzman görüşüne de başvurulup kontrol edilerek nihai şekli verilmiştir. Araştırmacı tarafından oluşturulan bu sorular 15 adet öğretmene ve 15 adet öğrenciye görüşme formları verilerek formları doldurmaları istenmiştir. Katılımcıların kendilerine yöneltilen soruları içtenlikle yanıtlamaları istenmiştir. Katılımcılardan gelen yanıtlar bilgisayar ortamında yazıya dökülerek araştırmaya dâhil edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan veriler katılımcıların verdikleri her soru hakkında karşılaştırmalı olarak yorumlanarak içerik analizine tabi tutulmuştur. Analiz sırasında katılımcı öğretmenler ört1, ört2, ... , ört15 şeklinde, öğrenciler ise ögr1, ögr2, ... , ögr15 şeklinde kodlanmıştır. Kod kategori temalara ayrılmıştır.

Nitel araştırmacılar, katılımcılarla birebir olarak iletişime geçmek suretiyle alanda uzun zaman harcayarak araştırma yapmaktadırlar. Araştırma sürecinde ve sonrasında "Doğru anladık mı?" (Stake,1995, akt; Creswell,2020) gibi sorular sormaktadırlar. Bu sorulara cevap bulmak için nitel anlatının geçerliliğinin ve doğru bir değerlendirilme yapıp yapılmadığının tespitine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmada da bu amaçla Miles ve Huberman'ın (1994) güvenilirlik formülü kullanılmıştır. İlkokulda görev yapan 15 öğretmen ve aynı okulda eğitim gören 15 öğrenciye "Etkili bir okulda bulunması gereken fiziki özellikler neler olmalıdır?" sorusu sorulmuş, alınan cevaplar doğrultusunda kod listeleri oluşturulmuştur. Bu kod listeleri incelenmiş görüş birliği ve ayrılığı olan kısımlar belirlenerek Miles ve Huberman'ın (1994) formülü ($\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}}$) kullanılarak güvenilirlik hesabı yapılmıştır. Yapılan güvenilirlik hesabından elde edilen % 97.8 sonucu çalışmanın güvenilirliğini göstermiştir.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde yapılan görüşmeler neticesinde elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Öğretmen ve Öğrencilere Yöneltilen Sorulara Yönelik Bulgular

1-"İlkokulda görev yapan öğretmenlere göre etkili bir okulda sınıflar nasıl olmalıdır?" Birinci alt problemle ilgili öğretmen görüşleri sonucunda elde edilen cevaplar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1:
Öğretmenlerin, Sınıflarda Bulunması Gereken Fiziksel Özellikler İle İlgili Görüşleri

Katagoriler	Kodlar	Öğretmenler	f	%
	Tek kişilik sıra	Ört3,Ört4,Ört7,Ört11,Ört12,Ört13, Ört15	7	46.62
	Uygun genişlik	Ört1,Ört2,Ört3,Ört4,Ört5,Ört6,Ört8, Ört10,Ört11,Ört12,Ört13	11	73.26
	Akıllı tahta	Ört1,Ört2,Ört3,Ört4,Ört5,Ört6,Ört7,Ört8 Ört9,Ört11,Ört12,Ört13,Ört14,Ört15	14	93.24
Fiziksel yapı ve donanım	Bilgisayar	Ört1,Ört2,Ört3,Ört8,Ört9,Ört10,Ört11, Ört13,Ört14,Ört15	10	66.6
	Yazıcı	Ört3,Ört4,Ört5,Ört13,Ört15	5	33.3
	Projeksiyon cihazı	Ört1,Ört10,Ört14	3	19.98
	Okuma köşesi	Ört11,Ört12,Ört15	3	19.98

Öğretmenlere yöneltilen "Size göre etkili bir okulda sınıfların sahip olması gereken fiziksel yapı ve donanım nasıl olmalıdır? (Genişlik, tek kişilik sıra, bilgisayar, akıllı tahta, vb.)" sorusuna verilen cevaplara göre, genel olarak öğretmenler sınıfların geniş ve rahat hareket imkânı veren bölgeler olması gerektiği düşüncesini savunmaktadır. Sınıf ortamında rahat hareket edebilen ve birbiriyle iç içe olmadan eğitim alabilmeleri öğrencinin rahatlığı ve öğretmenin de daha rahat hareket edebildiği alanlar olması oldukça önemlidir. Özellikle sınıf ortamında sıraların tek kişilik sıralar olması gerektiği savunulmaktadır. Bunun temel sebebinin bireysel gelişim açısından önemli bir unsuru olduğu düşüncesidir. Bunların yanında çocukların günümüz teknolojisinden uzak kalmamaları ve teknolojiyi doğru şekilde kullanmayı öğrenebilmeleri için sınıf ortamında teknolojik araç ve gereçlerin mümkün olduğunca eksiksiz olması gerektiği savunulmaktadır.

Katılımcı öğretmenlerin bu konudaki görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir;

Ört3: Sınıf geniş ferah ve aydınlık olmalı, her sınıfta bilgisayar, yazıcı, akıllı tahta olmalıdır. Öğrencilerin hepsine ait masa ve dolapları olmalı bireysel olarak kullanmalılar.

Ört9: Çocuklar için sınıflar halılarla kaplı olabilir, çocuklar kendini evde hissetsin diye. Her çocuğun kendine ait bilgisayarı, dolabı bulunmalı, akıllı tahta mutlaka olmalı.

Ört12: Öğrencilerin yeterli alanı olmalıdır. En fazla yirmi öğrenci olmalı. Sıralar tek kişilik, rengarenk olmalı, akıllı tahta ve kitaplık olmalı. Ayrıca minderli okuma köşesi olmalı.

Ört14: Öğrencilerin hayal gücünü güdüleyici, merak uyandıran, yaparak yaşayarak, işbirlikçi öğrenmeye uygun olarak hazırlanmış, zengin uyarıcı materyallerle düzenlenmiş olmalı. Uçuşan tüllerle ve renkli

minderlerle hazırlanmış bir okuma alanı, dramatizasyon materyalleri, sanatsal aktivite malzemeleri, fen ve doğa- deney çalışmalarının yapılabileceği merkezler olmalı. Bu alanlar dolap, işaret, renkli düzenleyiciler ile belirginleştirilmeli. Bilgisayar, projeksiyon, akıllı tahta öğretmen rehberliğinde kullanılmalı.

Ört15: Uygun tek kişilik sıralar, bilgisayar vb. teknolojik araçlar, okuma köşesi gibi bölümler olmalı.

2-"İlkokul öğrencilerine göre etkili bir okulda sınıflar nasıl olmalıdır?" İkinci alt problemle ilgili öğrenci görüşleri sonucunda elde edilen cevaplar Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2:

Öğrencilerin, Sınıflarda Bulunması Gereken Fiziksel Özellikler İle İlgili Görüşleri

Katagoriler	Kodlar	Öğrenciler	f	%
	Tek kişilik sıra	Öğr2,Öğr4,öğr5,Öğr6,Öğr13,Öğr14	6	40
	Uygun genişlik	Öğr6	1	6.66
	Akıllı tahta	Öğr2,Öğr3, Öğr4,Öğr5, Öğr8, Öğr9, Öğr10, Öğr13 Öğr14	9	59.94
Fiziksel yapı ve donanım	Bilgisayar	Öğr1, Öğr2, Öğr3, Öğr4, Öğr5, Öğr8, Öğr9, Öğr10, Öğr15	9	5.94
	Projeksiyon cihazı	Öğr15	1	6.66
	Eğitim köşeleri	Öğr4, Öğr6, Öğr12, Öğr15	4	26.64
	Sessiz ortam	Öğr3, Öğr11,Öğr12,Öğr14	4	26.64

Öğrencilere yöneltilen "Size göre etkili bir okulda sınıfların sahip olması gereken fiziksel yapı ve donanım nasıl olmalıdır? (Genişlik, tek kişilik sıra, bilgisayar, akıllı tahta, vb.)" sorusuna verilen cevaplara göre, genellikle öğrenciler tek kişilik sıraların olması gerektiği, her öğrencide bilgisayar olması gerektiği, sınıfta akıllı tahtaların olması gerektiği ifadelerinde bulunulmuştur. Öğrencilerin bu düşünceleri günümüzde mevcut teknolojik gelişmeler ve eğitimde teknoloji kullanımının önemini ortaya koymakta ve sınıf ortamında olması gereken fiziki yapı ve donanımların önemine vurgu yapmaktadır.

Katılımcı öğrencilerin bu konudaki görüşlerden bazıları aşağıda sıralanmıştır;

Öğr4: Akıllı tahta, bilgisayar, tek kişilik sıra, kendimize ait odalar olmalı.

Öğr6: Tek kişilik sıra, dinlenme köşesi, kocaman bir sınıf olmalı.

Öğr7: Tablet, telefon olmalı.

Öğr11: Akıllı dolap, akıllı kapı, sessiz bir ortam olmalı

Öğr12: Sessiz, araştırma yapma yeri olmalı, laboratuvar olmalı

Öğr14: Akıllı tahta, tekli sıralar, tekli sıralar, sessiz, temiz bir ortam olmalı

3- "İlkokulda görev yapan öğretmenlere göre etkili bir okulda hangi sosyal tesisler bulunmalıdır?" Üçüncü alt problemle ilgili öğretmen görüşleri sonucunda elde edilen cevaplar Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3:

Öğretmenlerin, Okulda Bulunması Gereken Sosyal Tesisler İle İlgili Görüşleri

Katagoriler	Kodlar	Öğretmenler	f	%
Fiziksel yapı ve donanım	Spor salonu	Ört3,Ört6,Ört10,Ört11,Ört12,Ört13, Ört14,Ört15	8	53.28
	Spor sahaları	Ört1,Ört2,Ört4,Ört8,Ört9, Ört10, Ört15	7	46.62
	Yüzme havuzu	Ört9,Ört15	2	13.32
	Kütüphane	Ört1,Ört2,Ört3,Ört4,Ört6,Ört7,Ört8,Ört10 Ört11,Ört12,Ört13,Ört14	12	79.92
	Eğitim atölyeleri	Ört1,Ört2,Ört3,Ört4,Ört5,Ört6,Ört7,Ört8 Ört9,Ört10,Ört11,Ört13,Ört14,Ört15	14	93.24
	Konferans salonu	Ört13,Ört12	2	13.32

Öğretmenlere yöneltilen "Size göre okulda hangi sosyal tesisler bulunmalıdır? (Kütüphane, spor alanları, zekâ oyunları atölyesi vb.)" sorusuna verilen cevaplara göre, katılımcı öğretmenler genellikle çocukların gelişimine katkı sağlayan ve çocukları fiziksel ve sosyal açıdan destekleyen tesislerin bulunması gerektiği düşüncesini savunmaktadır. Genel olarak okulların çocukların gelişiminde önemini ortaya koyarak ifade etmek gerekirse okul ortamının ve okullarda bulunan sosyal tesislerin çocuğun gelişimine pozitif katkı sağlayacak yönde çalışmalar olması gerektiği düşünülmektedir. Okulların çocuklar için var olduğu düşüncesinden yola çıkarak çocukların okulda geçirdikleri zamanı en doğru ve en verimli şekilde geçirebilmeleri için okulun fiziksel ortamlarının kategorize edilerek tesislerin kurgulanması ve uygulanması gerekmektedir.

Katılımcı öğretmenlerin konuya ilişkin görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir;

Ört2: Uygulama bahçesi, spor alanları, kütüphane, atölyeler, zekâ oyunları alanları bulunmalı.

Ört3: Spor salonu donanımlı bir şekilde bulunmalı, satranç sınıfı, zekâ oyunları atölyesi, yemek pişirme atölyesi, kütüphane mutlaka olmalı. Çocukları fiziksel ve sosyal yönden destekleyecek atölyelerin hepsi bulunmalı.

Ört10: Futbol, basketbol ve voleybol sahaları, masa tenisi, langırt gibi kapalı alan oyunları, spor alan ve aletleri olmalı zihinsel yönden kendilerinin geliştirebilecekleri kütüphane, akıl oyunları odası ve bilgisayar odası mutlaka olmalı.

Ört11: Spor alanları, atölye, kütüphane(bilgisayarlı) sınıflara ayrılabilen alanlar (bitki ve hayvan yetiştirmek için uygun yerler. Beyaz oda, toplu veya tekli görüşme odaları olmalı.

Ört14: Zekâ oyunları atölyesi, kütüphane, jimnastik salonu olmalı. Drama atölyesi (kostüm, aksesuar role uygun günlük eşyalarla desteklenmeli). Düşler atölyesi (sanatsal aktiviteler ve her türlü geri dönüşüme uygun malzemelerle desteklenmeli. Bilişim atölyesi (stem, kodlama, bilişsel zekâ, robotik çalışmalar)

Ört15: Donanımlı bir spor salonu, spor sahaları, yüzme havuzu, her alanda atölyeler bulunmalı.

4-"İlkokul öğrencilerine göre etkili bir okulda hangi sosyal tesisler bulunmalıdır?" Dördüncü alt problemle ilgili öğrenci görüşleri sonucunda elde edilen cevaplar Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4:

Öğrencilerin, Okulda Bulunması Gereken Sosyal Tesisler İle İlgili Görüşleri

Kategoriler	Kodlar	Öğrenciler	f	%
	Laboratuvar	Öğr15	1	6.66
	Spor sahaları	Öğr1,Öğr3,Öğr4,Öğr5,Öğr6,Öğr7,Öğr8, Öğr11 Öğr12,Öğr15	10	66.6
Fiziksel yapı ve donanım	Kantin	Öğr12,Öğr13	2	13.32
	Kütüphane	Öğr1,Öğr2,Öğr3,Öğr4,Öğr5,Öğr6,Öğr8, Öğr9,Öğr12,Öğr14,Öğr15	11	73.26
	Eğitim atölyeleri	Öğr3,Öğr4,Öğr6,Öğr7,Öğr10,Öğr13, Öğr14	7	46.62
	Bilgisayar Odası	Öğr3,Öğr10	2	13.32

Öğrencilere yöneltilen "Size göre okulda hangi sosyal tesisler bulunmalıdır? (Kütüphane, spor alanları, zekâ oyunları atölyesi vb.)" sorusuna verilen cevaplara göre, öğrencilerin neredeyse tamamı okulda kütüphane, oyun salonları ve alanları ve etkinlik odalarının olması gerektiğini ifade etmiştir. Öğrencilerin bu ifadelerinden anlaşılacağı üzere neslin araştırmacı ruhunun olduğu ve okullarda kesinlikle kütüphanenin gerekli olduğu görülmüştür. Sosyal faaliyet açısından öğrencilerin eğlenebileceği, arkadaşlarıyla etkinlikler yapabileceği ve sosyal anlamda etkileşimde olabileceği birçok farklı uygulama ve alan geliştirilerek okulların bünyesinde bulundurulmalıdır. Katılımcı öğrencilerinde de belirttiği üzere, sosyal faaliyetler konusunda geliştirici aktivitelerin varlığı her zaman öğrenciye yarar sağlayacaktır.

Öğrencilerin bu konudaki görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir;

Öğr5: Kütüphane isterim, basketbol sahası, sek sek alanları, park olmasını isterim.

Öğr6: Kütüphane, voleybol sahası, tiyatro sahnesi, spor salonu olmalı.

Öğr7: Araştırma odası, futbol sahası, otomatik ağaç fidanı üretme makinesi, hayvanat bahçesi, resim odası

Öğr11: Futbol sahası, yürüme alanları olmalı.

Öğr12: Kütüphane, basketbol, voleybol sahası, kantin olmalı.

Öğr13: Jimnastik odası, satranç odası, kantin, matematik odası

Öğr15: Kütüphane, laboratuvar, basketbol sahası olmalı

5-"İlkokulda görev yapan öğretmenlere göre etkili bir okulun bahçesi nasıl düzenlenmelidir?" Beşinci alt problemle ilgili öğretmen görüşleri sonucunda elde edilen cevaplar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5:

Öğretmenlerin, Okulun Bahçesinde Bulunması Gereken Sosyal Tesisler İle İlgili Görüşleri

Katagoriler	Kodlar	Öğretmenler	f	%
	Uygulama bahçeleri	Ört6,Ört9,Ört14,Ört15	4	26.64
	Dinlenme alanları	Ört2,Ört4,Ört6,Ört7,Ört10,Ört11, Ört12,Ört13,Ört14,Ört15	10	66.6
Fiziksel yapı ve donanım	Yeşil alanlar	Ört1,Ört3,Ört5,Ört6,Ört7,Ört12,Ört14, Ört15	8	53.28
	Oyun alanları	Ört1,Ört2,Ört3,Ört4,Ört6,Ört7,Ört8,Ört9 Ört10,Ört11,Ört12,Ört13,Ört14,Ört15	14	93.24
	Spor alanı	Ört1,Ört10,Ört12,Ört13,Ört14	5	33.3

Öğretmenlere yöneltilen "Size göre okul bahçesinin sahip olması gereken fiziki yapı ve donanım nasıl olmalıdır? (Yeşil alan, oturma yerleri, oyun alanları vb.)" sorusuna verilen cevaplara göre, katılımcı öğretmenler öğrencilerde olduğu gibi okul bahçelerinin doğal bir ortam olması gerektiğini, yeşil alanların ve çocukların vakitlerini güzel geçirebileceği, eğitici bölgelerin olduğu ve oyun alanlarının yeterli büyüklükte olduğu bir okul bahçesinin olması gerektiği savunulmuştur. Genel olarak okul bahçesi çocukların en çok zaman geçirdiği alanlardır. Bu nedenle çocukların ders aralarında arkadaşlarıyla zaman geçirebileceği ve aynı zamanda öğrenebileceği alanların olması çok önemlidir.

Katılımcı öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlardan bazıları aşağıdaki gibidir;

Ört4: Çocukların dinlenebileceği oturma alanları, oyun alanları, park bulunmalı, okul bahçesi çocukları tehlikelerden koruyacak şekilde düzenlenmeli.

Ört5: Betonun az, yeşil alanın çok olduğu bahçeler olmalı.

Ört6: Okul bahçesi genişlik olarak çocuklara yetebilmeli, yeşili, doğayı korumanın anlatılabilmesi için ayrı bir alan bulunmalı, dinlenmeleri için oturma alanları ve oynamaları için çizilmiş oyun alanları bulunmalı.

Ört9: Çocukların yaparak ve yaşayarak öğrenmeleri için her sınıfa ait bitki ve hayvan yetiştirecek alanları olmalı. Çocukların oyun oynayabileceği uygun alan bulunmalı.

Ört10: Çocukların fiziki etkinlikleri yapabilecekleri oyun ve spor alanları, dinlenebilecekleri, birlikte vakit geçirip, sosyalleşebilecekleri oturma alanları olmalı.

Ört14: Oyun alanı kaydırak, salıncak vb. aktivite alanı (koşu, basketbol, futbol, voleybol), uygulama bahçesi (her sınıfa özel olmalı), yeşil boş alan çardak tarzı oturma alanları. Minik hayvanlar için kulübeler (kedi, köpek tavşan vb.), doğal gözlem alanları (mini balık, kurbağa havuzu, aromatik bitki ve ağaçlar). Bahçedeki alanlar, peyzaj ve mini taşlı patika yollarla uygun şekilde düzenlenmiş olmalı.

Ört15: Her sınıfa ait uygulama alanları, oyun ve dinlenmek için bolca yeşil alan olmalı, beton olmamalı.

6-“İlkokul öğrencilerine göre etkili bir okulun bahçesi nasıl düzenlenmelidir?” Altıncı alt problemle ilgili öğrenci görüşleri sonucunda elde edilen cevaplar Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6:

Öğrencilerin, Okul Bahçesinde Bulunması Gereken Özellikler İle İlgili Görüşleri

Katogoriler	Kodlar	Öğrenciler	f	%
Fiziksel yapı ve donanım	Hayvan barınakları	Öğr6,Öğr7,Öğr9,Öğr11,Öğr12,Öğr14	6	40
	Oturma alanları	Öğr1,Öğr4,Öğr15	3	19.98
	Yeşil alanlar	Öğr3,Öğr4,Öğr5,Öğr6,Öğr7,Öğr9,Öğr10,Öğr12,Öğr13,Öğr14,Öğr15	11	73.26
	Oyun alanları	Öğr2,Öğr3,Öğr8,Öğr10,Öğr14	5	33.3
	Spor alanı	Öğr6	1	6.66

Öğrencilere yöneltilen “Size göre okul bahçesinin sahip olması gereken fiziki yapı ve donanım nasıl olmalıdır? (Yeşil alan, oturma yerleri, oyun alanları vb.)” sorusuna verilen cevaplara göre, öğrencilerin neredeyse tamamı okul bahçesinin içinde hayvanlarında olduğu doğal bir ortam olması gerektiği, genel olarak doğadan örneklerle süslenmesi gerektiğinin savunmuştur. Bu durum öğrencilerin sınıf ortamında çıktıktan sonra özgürce hareket edebilecekleri ve doğayla iç içe olabilecekleri okul bahçelerinin tasarlanması fikrini ortaya koymaktadır.

Katılımcı öğrencilerin bu konuda verdikleri ifadelerden bazıları aşağıdaki gibidir;

Öğr2: Okulun bahçesinde bir sürü ağaç, oyun oynayabileceğimiz bir park ve rengarenk çiçekler olmalı.

Öğr6: Park, köpek ve kedi yuvaları, beden eğitimi alanları, ağaçlar, çiçekler olmalı.

Öğr7: Ağaçlı, çimli, hayvanların yaşadığı, sessiz sakin bir alan olmalı.

Öğr9: Ağaçlar, çiçekler, fidanlar, hayvanlar olmalıdır.

Öğr12: Orman gibi yemyeşil olmalı, içinde hayvanlar bulunmalı.

Öğr14: Salıncak, kaydırak, hayvanat bahçesi, çiçekler, kuşlar olmalı.

Öğr15: Bahçe oturma alanı olmalı, teneffüsler uzun olmalı.

7-İlkokulda gören yapan öğretmenlere göre etkili bir okulda öğretmenler odası nasıl düzenlenmelidir?" Yedinci alt problemle ilgili öğretmen görüşleri sonucunda elde edilen cevaplar Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7:

Öğretmenlerin, Öğretmenler Odasında Bulunması Gereken Özellikler İle İlgili Görüşleri

	Kodlar	Öğretmenler	f	%
Katagoriler				
	Kitaplık	Ört1,Ört6,Ört13	3	19.98
	Bilgisayar	Ört1,Ört2,Ört3,Ört4,Ört5,Ört6,Ört12, Ört13,Ört15	9	59.94
	Yazıcı	Ört1,Ört2,Ört3,Ört4,Ört5,Ört12,Ört13 Ört15	8	53.28
Fiziksel yapı ve donanım	Fotokopi makinesi	Ört1,Ört2,Ört3,Ört4,Ört5,Ört10,Ört12, Ört15	8	53.28
	Kişisel dolap	Ört11,Ört12,Ört8	3	19.98
	Lavabo, mutfak tezgahı	Ört7,Ört10,Ört15	3	19.98
	Dinlendirici, konforlu ortam	Ört1,Ört2,Ört4,Ört5,Ört6,Ört8,Ört9, Ört10,Ört11,Ört12,Ört13,Ört14 Ört15	13	86.58

Öğretmenlere yöneltilen "Size göre öğretmenler odası hangi fiziki yapı ve donanıma sahip olmalıdır?" sorusuna verilen cevaplara göre, öğretmenler ihtiyaçlarını rahatlıkla karşılayabilecekleri, aynı zamanda dinlenebilmeleri için uygun koşulları sağlayan, eğitim materyalleri açısından zengin, konforlu bir öğretmen odası konusunda birleşmişlerdir.

Katılımcı öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlardan bazıları aşağıdaki gibidir;

Ört1: Geniş, ferah birkaç bilgisayar, yazıcı, fotokopi makinesi, dergi ve kitaplardan oluşan kitap ve okuma köşesi bulunmalı.

Ört6: Havadar, geniş olmalıdır. Öğretmenin kendini geliştirmesi için kitap ve dergiler bulunmalıdır. Ayrıca bilgisayar ve bütün materyallerin bulunduğu etkinlik dolabı bulunmalıdır.

Ört7: El yıkama lavabosu bulunmalıdır.

Ört9: Öğretmenlerin kendilerine ait özel odasının bulunması.

Ört10: En azından çay, kahve içecekleri elektrikli aletler, bardaklarını yıkayabilecekleri bir lavabo, oturma alanı ve fotokopi makinesi olmalı.

Ört15: Öğretmenlerin her türlü ihtiyacını karşılayacak lavabo vb. olmalı, teknolojik araçlar ve fen dolabı bulunmalı, öğretmenin dinlenmesine uygun olmalı.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda, aşağıdaki sonuçlar ortaya konulmuş, bu sonuçlara dayalı olarak tartışma ve ardından öneriler geliştirilmiştir. Kategori ise fiziksel yapı ve donanım olarak belirlenmiştir. Araştırma sonuçları ve bu sonuçların alan yazındaki diğer araştırmalar ile tartışılması da aşağıda verilmiştir.

İlkokul öğretmen ve öğrencilerinin görüşleri doğrultusunda, etkili bir okulda bulunması gereken özelliklerin değerlendirilmesi için yapılan bu araştırmada, yapılan görüşmeler sonucunda ulaşılan cevaplar içerik analizi yöntemi ile tablolar haline getirilmiştir.

Birinci alt problem olan "İlkokulda görev yapan öğretmenlere göre etkili bir okulda sınıflar nasıl olmalıdır?" sorusuna öğretmenler, sınıfların geniş ve rahat hareket imkânı veren bölgeler olması, teknolojik alt yapının tam olması gerekmektedir şeklinde cevap vermiştir.

İkinci alt problem olan "İlkokul öğrencilerine göre etkili bir okulda sınıflar nasıl olmalıdır?" sorusuna cevap veren öğrencilerin çoğu tek kişilik sıraların olması gerektiği, her öğrencide bilgisayar olması gerektiği, sınıfta akıllı tahtaların olması gerektiği ifadelerinde bulunulmuştur. Öğretmen ve öğrencilerin genel olarak teknolojik donanıma sahip, yeterli genişlikte sınıflar olması gerektiği sonucunda birleştikleri görülmüştür.

Verilen cevaplar günümüzde mevcut teknolojik gelişmeler ve eğitimde teknoloji kullanımının önemini ortaya koymakta ve sınıf ortamında olması gereken fiziki yapı ve donanımların önemine vurgu yapmaktadır. Bailey (2009) de yaptığı araştırmanın sonucunda, okulun fiziksel durumu ve sahip olduğu imkânlar ile öğretmenlerin ve öğrencilerin performansı arasında olumlu bir ilişkinin var olduğunu tespit etmiştir(akt. Ronald ve Leigh, 2012).

Günümüz çocuklukları teknolojiyle iç içe gelişmektedir. Bu nedenle teknolojik araçlar ve bilgiye hızlı erişimi sağlayan araçların sınıf ortamında doğru kullanılması şartıyla mevcut olması öğrenciye önemli katkı sağlayacaktır. Bunun yanında maddi durumu yeterli olmayan ailelerin çocukları bilgisayar ve teknolojiyle tanışıp diğer arkadaşlarında bu konuda geri kalmayacaktır.

Planlı programlı bir şekilde eğitim yapılabilmesi için uygun mekânlara ihtiyaç vardır. Bu bağlamda en uygun eğitim mekânları okul ve sınıflardır. Bu mekânların insanları olumlu yönde etkilemesi ve sıcak bir ortam sunması beklenir (Sarpkaya, 2011). Harris'e (1991) göre, sınıftaki fiziksel ve davranışsal öğretim ortamlarının bir araya gelmesiyle eğitim-öğretim ortamı oluşur (Baştepe, 2009). Sınıflar tasarlanırken burada eğitim alacak olan öğrencilerin rahat bir şekilde öğrenebileceği, sınıfı sahiplenebileceği, fiziksel ve psikolojik açıdan sağlıklı kalacağı, severek geleceği, mutlu olacağı, kendini güvende hissedeceği, özetle olumlu kişilik geliştirebileceği şekilde tasarlanmasına dikkat edilmelidir (Sarpkaya, 2011).

Koval (1991) da, öğrenme ortamının kalitesini sınıfın fiziksel durumu, estetik, rahatlık, sağlık ve güvenlik gibi özelliklerinin belirlediğini ortaya koymuştur (Edmondson, 2002). Öğretmenler için de sınıf ortamında rahat hareket edebilen ve birbiriyle iç içe olmadan eğitim alabilmeleri öğrencinin rahatlığı ve öğretmenin de daha rahat hareket edebildiği alanlar olması oldukça önemlidir. Özellikle sınıf ortamında sıraların tek kişilik sıralar olması gerektiği savunulmaktadır. Bunun temel sebebinin bireysel gelişim açısından önemli bir unsur olduğu düşüncesidir. Bunların yanında sınıf ortamında teknolojik araç ve gereçlerin mümkün olduğunca eksiksiz olması gerektiği savunulmaktadır.

Okullarda genelde dört duvar, bir tahta, rahatsız masa ve sandalyelerden oluşan kalabalık sınıf düzenleri gözlenmektedir. Bu durum, öğrencilerin etkin olmadığı ezberci sistemde kabul edilebilir olsa da, çocukların etkin olmasını gerektiren yeni öğretim sistemleri için son derece olumsuz ve yetersizdir. Olumsuz çevre koşulları öğrencilerin davranış sorunlarına yol açabilir, ancak öğrencilerin fiziksel koşullardan kaynaklanan kabul edilemez davranışları bu koşulların değiştirilmesiyle düzeltilebilir (Gordon, 1996).

Üçüncü alt problem olan "İlkokulda görev yapan öğretmenlere göre etkili bir okulda hangi sosyal tesisler bulunmalıdır?" sorusuna cevap veren öğretmen görüşlerinde genellikle çocukların gelişimine katkı sağlayan ve çocukları fiziksel ve sosyal açıdan destekleyen tesislerin bulunması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Dördüncü alt problem olan "İlkokul öğrencilerine göre etkili bir okulda hangi sosyal tesisler bulunmalıdır?" sorusuna katılımcı öğrencilerin neredeyse tamamı okulda kütüphanenin, oyun salonlarının ve alanlarının, etkinlik odalarının olması gerektiğini ifade etmiştir. İfadelerinden de anlaşılacağı üzere neslin araştırmacı ruhunun olduğu ve okullarda kesinlikle kütüphanenin gerekli olduğu görülmüştür. (Aktürk-Çopur 2017, akt; Özenç, 2020) tarafından yapılan bir araştırma da bizim araştırma sonuçlarımızla örtüşmektedir. İlkokul öğrencileri okullarında; spor salonu ve havuz, oyun parkı, her ders için ayrı derslik, daha çok doğal alan, hayvanat bahçesi, kütüphane, bilişim odası, akıllı tahta, bilim/deney köşeleri vb. istediklerini belirlemiştir. Sosyal faaliyet açısından öğrencilerin eğlenebileceği, arkadaşlarıyla etkinlikler yapabileceği ve sosyal anlamda etkileşimde olabileceği birçok farklı uygulama ve alan geliştirilerek okulların bünyesinde bulundurulmalıdır. Katılımcı öğrencilerin de belirttiği üzere, sosyal faaliyetler konusunda geliştirici aktivitelerin varlığı her zaman öğrenciye yarar sağlayacaktır. Öğretmenler tarafından ise okulların çocukların gelişiminde önemini ortaya koyarak okul ortamının ve okullarda bulunan sosyal tesislerin çocuğun gelişimine pozitif katkı sağlayacak yönde alanlar olması gerektiği düşünülmektedir.

Öğrencilerin gelişimini destekleyen diğer bir faktörde okul ve sınıf kütüphaneleridir. Okul binalarının içerisinde uygun bir alan seçilerek mutlaka okul kütüphanesi kurulmalıdır. Okul kütüphanesi ve sınıf kitaplıkları "Millî Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesinin hükümlerine göre düzenlenip işletilmelidir. Kasım 2006 tarihli, 2590 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan yönergenin

ikinci bölüm-altıncı maddesi, okullardaki kütüphane mekânlarının belirtilen standartlar çerçevesinde düzenlenmesini öngörmektedir.

Eğitim öğretimin yapıldığı yapılar, öğrencilerin öğrenme isteklerini, yeteneklerini ve motivasyonunu büyük ölçüde etkilemektedir Cole (2011). Okulların çocuklar için var olduğu düşüncesinden yola çıkarak çocukların okulda geçirdikleri zamanı en doğru ve en verimli şekilde geçirebilmeleri için okulun fiziksel ortamlarının kategorize edilerek tesislerin kurgulanması ve uygulanması gerekmektedir.

Sonraki nesilleri verimli bir şekilde yetiştirmek ve doğru bir şekilde yönlendirmek isteyen bir ilköğretim sistemi, öğrencilerin psikolojik, sosyal ve fiziki yönden gereksinimlerini önemsemeli ve bu gereksinimleri karşılayacak biçimde düzenlenmelidir (Kavak ve Özdemir, 2007). Okullarda eğitim gören öğrenciler arasında okulda geçirdikleri zaman dilimi göz önüne alındığında en büyük öneme ilköğrencileri sahiptir. İlkokul dönemi, çocuğun hayatını, hayata bakış açısını büyük oranda etkiler. Çünkü bu dönem öğrencinin bakış açısının en kolay şekillendiği dönemdir. Bu yüzden eğitim kuruluşlarına büyük bir sorumluluk düşmektedir. İlkokul eğitiminin her açıdan mükemmelleştirilmesi, bu konu üzerinde daha çok durulması için araştırmalar yapılmaktadır (Polat ve Ünişen, 2014). Öğrencinin okuldaki eğitim hayatı ve sosyal hayatı konusunda uzmanlaşmış öğretmenler, danışmanlar ve pedagoglar tarafından desteklenmesi gerekmektedir. Ayrıca kısıtlamayan bir disiplin anlayışına ve bireyselliğe önem verilmesinin en önde gelen şartlar olduğu düşünülmektedir.

Beşinci alt problem olan "İlkokulda görev yapan öğretmenlere göre etkili bir okulun bahçesi nasıl düzenlenmelidir?" sorusuna katılımcı öğretmenlerin görüşlerinden okul bahçelerinin doğal bir ortam olması gerektiğini, yeşil alanların ve çocukların vakitlerini güzel geçirebileceği eğitici bölgelerin olduğu ve oyun alanlarının yeterli büyüklükte olduğu bir okul bahçesinin olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Altıncı alt problem olan "İlkokul öğrencilerine göre etkili bir okulun bahçesi nasıl düzenlenmelidir?" sorusuna öğrencilerin neredeyse tamamı okul bahçesinin doğal bir ortam olması gerektiği, genel olarak doğadan örneklerle süslenmesi gerektiğini savunmuştur. Katılımcı öğretmenlerin ve öğrencilerin okul bahçelerinin doğal ve yeşil bir ortam olması, ihtiyaçlara cevap verecek büyüklükte olması gerektiği sonucunda birleştikleri görülmüştür.

Bu durum öğrencilerin sınıf ortamında çıktıktan sonra özgürce hareket edebilecekleri ve doğayla iç içe olabilecekleri okul bahçelerinin tasarlanması fikrini bir daha ortaya koymaktadır. Okul bahçelerindeki oyun alanlarının çocuk güvenliğini tehlikeye düşüren bazı durumları taşıdığı ve oyun alanlarının oyun için yetersiz olduğu sonucuna ulaşan Karadağ, Mutlu ve Sayın (2012), eğitim alanlarının etkin bir oyun alanına sahip olmaları gerektiğini savunmuştur. Çocukların her açıdan gelişebilmeleri için okul bahçelerinin belirlenen ölçütler doğrultusunda düzenlenmesi gerektiğini bu ölçütlerinde öğretmenler, çocuk gelişim uzmanları, psikologlar, sosyologlar, peyzaj mimarları dâhil olmak üzere uzman görüşleri tarafından belirlenmesi gerektiğini belirtmiştir. MacGregor ve diğerleri'ne (1997) göre, tipik modifikasyon, güvenli olmayan fiziksel düzenlemelerin ortadan kaldırılmasını veya yeniden düzenlenmesini ve zamanlama ile birlikte alan kullanımını geliştirmeyi daha işlevsel hale getirmeyi içerir. Çevresel düzenlemeler olumsuzlukları ortadan kaldırmak ve üretkenliğe katkıda bulunmak amaçlı yapılır.

Yılmaz (2012), ilköğretim okullarının fiziki yapılarını eğitim bakımından değerlendiren çalışmasında, öğrenci ve öğretmenlerin ders dışı saatlerde dinlenebilecekleri şekilde düzenlenen okul bahçelerinin önemini vurgulayarak, buraların uygun masalar ve oturma grupları ile donatılması gerektiğini ifade etmiştir.

Çocukları küçük yaştan doğayı seven ve koruyan nesiller olarak yetiştirmek gelecek için tahmini imkânsız boyutlarda etkili olacaktır. Doğayı seven ve sürekli doğayı korumak için çaba gösteren nesillerin yetişmesi

gelecekte doğanın günümüzdeki gibi yok olmasını engelleyen dimağların mevcut olmasını sağlayacaktır. Bu nedenle okullarda bahçeler doğal bir ortam olarak düzenlenmeli ve bakımı ve korunması konusunda yapılması gerekenleri de dönüşümlü olarak öğrencilere yaptırılması gerektiği savunulmaktadır. Okul bahçelerinin doğal bir ortam olması gerektiğini, yeşil alanların ve çocukların vakitlerini güzel geçirebileceği, eğitici bölgelerin olduğu ve oyun alanların yeterli büyüklükte olduğu bir okul bahçesinin olması gerektiği savunulmuştur. Genel olarak okul bahçesi çocukların en çok zaman geçirdiği alanlardır. Bu nedenle çocukların ders aralarında arkadaşlarıyla zaman geçirebileceği ve aynı zamanda öğrenebileceği alanların olması çok önemlidir. bunlara göre hazırlanması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Vural ve Sadık (2003)" İlköğretim Okul Binalarının Fiziksel Açısından Değerlendirilmesi" adlı araştırmada 1998 yılı öncesinde eğitim-öğretime başlanan ilköğretim okul binaları ile 2000 yılı ve sonrasında eğitim-öğretime başlanan ilköğretim okul binalarının özelliklerini incelemiştir. Eğitim öğretim faaliyetleri, idari ve diğer hizmetler, estetik özellikler bakımından ve fiziki şartlar açısından farklılık olup olmadığı karşılaştırılmıştır. Araştırma neticesinde; 2000 yılı ve sonrasında eğitim-öğretime başlanan ilköğretim okul binalarının, sınıfların ve okul bahçesinin temizliği ve çevre düzenlemesi, iç ve dış mekân renkleri, sıra ve sandalyelerin uygunluğu, ısı ve ışıklandırma, eğitsel ve idari alanlar gibi unsurlar açısından 1998 yılı ve öncesinde eğitim-öğretime başlanan ilköğretim okul binalarından daha olumlu fiziksel özelliklere sahip olduğu tespit edilmiştir.

Türkiye'deki okullarda yeşil alanların yeterli olmadığını belirten Başar (2000), araştırma kapsamındaki okulların % 86.20'sinde (21 okul) çim alanların bulunmadığı; okul bahçelerinin % 41.38'inde (12 okul) ise toplu halde ağaçlık bir alanın olmadığı; eğitsel amaçlı kümes, aralık, hayvanat bahçesi, meteoroloji köşesi, trafik köşesi vb. eğitsel alanların yer almadığını tespit etmiştir. Başar (2000), okullarda gözlemlenen yeşil alan yetersizliğinin eğitimin engellerinden biri olarak düşünülebileceğini bildirmiştir. Yeterli yeşil alan olmadığı durumlarda bazı eğitsel fırsatların kaçmasına yol açabileceğini ve bu eksikliklerin işlevsel, hayata hazırlayıcı eğitimin uygulanmasında engel teşkil edebileceğini belirtmiştir.

Düzce il merkezinde 29 ilk ve ortaokul bahçesini araştırmış ve okul bahçelerinin güvenlik maksadıyla 1m-2m arasında değişen duvarlarla çevrili olduğunu tespit etmişlerdir. Bazı okul binaları beton, tel veya beton + tel kafes duvarlara çizilen resimlerle daha eğlenceli hale getirilmiştir. Okul binasının arka bahçesinin veya eğimli alanların genellikle yeşil alanlara bırakıldığı görülmektedir. Fakat bu bölümler çocuklar için kullanılabilir oyun alanları değildir. Okul bahçelerinin çocukların eğitimine, fiziksel, psikolojik ve sosyolojik gelişimine katkı sağlama açısından yeterli olmadığı, hatta güvenlik açısından uygun olmayan özelliklerin olduğu görülmüştür. Okul bahçelerinde dinlenme ve oturma amaçlı gölgeli alanlar yoktur; takviye elemanları (bank, çöp kutusu, çeşme vb.) eksik ve kalitesiz; Zemin malzemeleri kalitesiz ve emniyetsizdir, alçak rakımlı bahçe duvarları çocuk oyun unsurlarına dönüşerek çocuklar için tehlike oluşturmaktadır (Karadağ, Mutlu ve Sayın, 2012).

Okul bahçelerinin çocuk güvenliğini tehdit eden bazı durumları içerdiği ve oyun için yetersiz olduğu sonucuna varan Karadağ, Mutlu ve Sayın (2012), okulların daha kullanışlı oyun alanına sahip olmaları mevcut sorunlarını çözmeleri ve daha güvenli alanlar olabilmesi için, geliştirdikleri önerilerden bazıları:

- İlk ve Ortaokul bahçelerinin planlaması ve tasarımı yapılırken çocuğun psikolojik, sosyolojik ve fiziksel gelişimine katkı sağlama amaç edinilmelidir. Çünkü bu mekânların eğitimdeki başarıya etkisi çok büyüktür.
- Kriterler, öğretmenler, çocuk gelişim uzmanları, psikologlar, sosyologlar, peyzaj mimarları dâhil olmak üzere uzman görüşleri tarafından belirlenmelidir.
- Yasal ve idari yapı içerisinde okul bahçesi tasarımının uygulanmasına ilişkin hükümler yer almalıdır.
- Var olan okul bahçeleri de tespit edilen ölçütlere göre yeniden düzenlenmelidir.

Yedinci alt problem olan "Size göre öğretmenler odası hangi fiziki yapı ve donanıma sahip olmalıdır?" sorusuna verilen cevaplara göre, öğretmenler ihtiyaçlarını rahatlıkla karşılayabilecekleri, aynı zamanda dinlenebilmeleri için uygun koşulları sağlayan, eğitim materyalleri açısından zengin, konforlu bir öğretmen odası olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenler ihtiyaçlarını rahatlıkla karşılayabilecekleri, aynı zamanda dinlenebilmeleri için uygun koşulları sağlayan, eğitim materyalleri açısından zengin, konforlu bir öğretmen odası konusunda birleşmişlerdir. Söz konusu eğitim olduğunda etkinlik mekânı okul ve sınıf ortamlarıdır. Bir plan çerçevesinde gerçekleştirilen tüm etkinlikler için gereksinimlere göre düzenlenen bir mekâna ihtiyaç vardır. Bu bağlamda eğitim verme amacıyla düzenlenen mekânların insana göre olması, görünüşüyle sıcak bir atmosfer sağlaması ve insanı olumsuz olarak etkilememesi beklenir (Sarpkaya, 2011). Harris'e (1991) göre, sınıfın fiziksel ve davranışsal öğretim ortamlarının birleşmesiyle de eğitim-öğretim ortamı oluşur (Baştepe, 2009). Öğretmenlerin iş motivasyonlarını artırmak ve işlerine sevecek gelmeleri için onlara 40 dakika boyunca etkin oldukları ve her açıdan gerekli donanıma sahip konforlu sınıf ortamları, ders dışı zamanlarda ve teneffüs aralarında aidiyet duygusuyla zaman geçirebilecekleri keyifli bir öğretmenler odası ortamı, dışarıdan gözlemlendiğinde bakımlı ve uyumlu görünümü ile insanı etkileyen, işlevsel, kurumsal estetik ve saygın bir okul ortamı sunulmalıdır.

Dawson ve Parker (1998)'e göre, genellikle bina koşulları öğrenmeye ne oranda elverişli ise beklentilerin düzeyi de o orandadır. Sınıf alanı ve modern donanım, okul ve iş görenin tutumuna katkıda bulunur. Yapının fiziksel koşulları öğretmenlerin tutumlarıyla doğrudan ilişkili olabilir. Gerekli donanım mevcut olduğunda ve iyi durumda olduğunda, okulun tutumu genellikle olumlu olacaktır. Okul ve sınıflarda öğrenci nüfusunun ihtiyacını karşılamak için yeterli alan varsa, genellikle öğretmen ve iş gören tutumları da olumlu olacaktır (Ronald ve Leigh, 2012).

Eğitim - öğretim çalışmalarının gerçekleştirildiği mekânlar okullardır. Çoğu kişi okulla az ya da çok bir bağlantıya sahiptir. Her okul paydaşlardan oluşur. Okul yöneticileri, öğretmenler, öğrenciler, veliler, memurlar, hizmetliler vb. en çok öne çıkan okul paydaşlarıdır. Bu paydaşlardan her birinin okuldaki kendince beklentisi vardır. Her bir okul paydaşının okula yönelik güdülenmesinde ve yürüteceği çalışmalarda olumlu etki bırakmasında okulların bu beklentilere cevap verebilecek şekilde uygun fiziksel ortamlara sahip olmasının çok önemli bir rolü vardır. Okulların fiziksel tasarımların da öncelik öğrenci yararı olmalıdır, çünkü okulların temel varoluş nedeni öğrencilerdir (Arslan, 2014).

Çalışmadan çıkan sonuçlara göre şu öneriler de bulunulabilir.

1. İlköğretim yaş grubu öğrencileri somut dönemde oldukları için görsellik algısı oldukça önemlidir. Güzel olan şeylere karşı kendilerinde aidiyet duygusu geliştirirler. Okullarına aidiyet hissetmeleri için okulun dıştan görselliği ile güzel bir yer olarak algılanması gerekir. Kendilerini rahat ve mutlu hissedecekleri sınıflar, öğrencilerin okul motivasyonlarını artırırken devamsızlık oranlarını azaltacak, akademik başarı düzeylerini yükseltecektir.

2. Öğrencilerin, günlerinin büyük bir kısmını geçirdikleri okullarında derslere olan ilgilerini ve ders başarılarını artırmak için onlara rahat, donanımlı, konforlu ve görsel sınıf ortamları hazırlanmalıdır. Ayrıca teneffüs aralarında ve ders dışı zamanlarda güvenli hissederek vakit geçirebilecekleri, oyun ve spor alanlarını içinde barındıran, etkinliklerle dolu keyifli bir okul bahçesi, bakımlı, renkli ve estetik görünümüyle dışarıdan sempati uyandıran, enerjik bir okul ortamı sunulmalıdır.

3. Öğretmenlerin işlerine sevecek gelmeleri ve motivasyonlarını artırıcı donanımlı ve konforlu sınıf ortamları, teneffüs aralarında ve ders dışı zamanlarda aidiyet duygusuyla vakit geçirebilecekleri keyifli bir öğretmenler odası ortamı, dışarıdan bakımlı ve ahenkli görünümü ile insanı kendine çeken estetik, saygın ve kurumsal bir okul ortamı sunulmalıdır.
4. Velilerinde okulu sahiplenip işbirliği içinde olabilmeleri açısından güvenlik, temizlik gibi konularda endişe duymadıkları, çocuklarının etkinliklerine katılabilecekleri, keyifli alanları olan insana değer verildiğini hissettiren okul ortamı sunulmalıdır.
5. Okul müdürleri okulda gerçekleştirecekleri yenilikleri ve fiziksel iyileştirmeleri tespit ederken okul paydaşları olan öğretmen, öğrenci, velilerin fikirlerine de yer vermelidir. Yapılan iyileştirmeler günü kurtarıcı değil, mümkün olduğunca sürdürülebilir ve geliştirilebilir olmalı, bu yönüyle aynı zamanda kamu/ kurum yararını gözetmelidir.

KAYNAKÇA

- Arslan, H. (2014). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Paradigma Akademi Yayınları
- Aydın, A. (1988). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Başar, M. A. (2000). İlköğretim okullarının iş gören ve fiziki olanakları. *PAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, (8), 1-7
- Baştepe, i. (2009). Etkili okulun eğitim öğretim süreci ve ortamı boyutlarının nitelikleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(29), 76-83
- Cole, A. (2011). *Critical Review of Elementary School Design*. (Yüksek Lisans Tezi), University of Massachusetts Amherst
- Creswell, J. W. (2020). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Siyasal Yayınları
- Çınar, İ. (2014). *Sınıf Yönetimi* (2. Baskı) Ankara: Eğiten Kitap
- Dewey, J. (2004). *Deneyim ve Eğitim* (S. Akıllı, G. Can, ve G. Kaplan, Çev.) Ankara: ODTU Yayıncılık
- Earthman, G., ve Lemasters, L. (1996). *Review of Research on the Relationship between School Buildings, Student Achievement, and Student Behavior*. Paper presented at the the Annual Meeting of the Council of Educational Facilities Planners, International, Tarpon Springs, FL
- Edmondson, L. (2002). *Perceptions of Physical and Psychosocial Aspects of a Safe*. Carbondale
- Evans, G. W. (2004). The Environment of Childhood Poverty. *American psychologist*, 59(2), 77
- Gordon, T. (1996). *Etkili Öğretmenlik Eğitimi* (Çev. Emel Aksay). İstanbul: Sistem Yayıncılık
- Hathaway, W.E. (1988) "Educational Facilities", Education Canaday Winter/Hiver.
- Karadağ, A. Mutlu, S. ve Sayın, Ş. (2012). Okul Bahçelerinin Oyun Alanı Olarak Değeri: Düzce Kenti Örneği. *Ormanlık Dergisi*, 8(2), 45-56
- Kavak, Y. ve Özdemir, S. (2007). *Türkiye'de İlköğretim ve Geleceğe Bakış* (Vol. 5). Ankara: TED Yayınları
- Köse, C., ve Barkul, Ö. (2012). *İlköğretim Yapılarında Tip Proje Uygulama Sorunları Üzerine Bir İnceleme*. *Megaron Architecture*, 7(2), 94-103
- Leigh, R. M. (2012). School Facility Conditions and the Relationship Between Teacher Attitudes (Doctoral dissertation, Virginia Tech)
- Mercan Uzun, E. & Bütün, E. (2016). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Suriyeli Sığınmacı Çocukların Karşılaştıkları Sorunlar Hakkında Öğretmen Görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1),72-83
- MEB.(2006). *Tebliğler Dergisi*. Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi Kasım 2006 tarihli, 2590 sayılı yönerge
- MEB.(2015).*Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu*

- Morgan, P. L., Farkas, G., Hillemeier, M. M., ve Maczuga, S. (2009). Risk Factors for Learning-related Behavior Problems at 24 Months of Age: Population- based Estimates. *Journal of abnormal child psychology*, 37(3), 401
- Özenç, M. (2020). *Sınıf Öğretmenlerinin Bakış Açısıyla Okulların Sahip Olması Gereken Nitelikler*. *Turkish Studie- Educational Sciences*. 15(4), 2841-2855
- Polat, H., ve Ünişen, A. (2014). Okulun Mekansal Anlamı: Pedo-Mimari. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 65-84
- Sarpkaya, R. (2011), *Sınıf Yönetimi*. Ankara: İhtiyaç Yayıncılık
- Şişman, İ. (2011), *Eğitimde Mükemmellik Arayışı (Etkili Okullar)*. Ankara: Pegem Akademi
- Tekindal, M., ve Uğuz Arsu, Ş. (2020). Nitel Araştırma Yöntemi Olarak Fenomenolojik Yaklaşımın Kapsamı ve Sürecine Yönelik Bir Derleme. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*. 20 (1), 153- 182
- Türel, A. (2017). *İlkokul Fiziksel Çevresinin Çocuğunun Mekânsal Algısına ve Davranışına Etkisi: Kağıthane Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Vural, R. A., & Sadık, F. (2003). İlköğretim Okul Binalarının Fiziksel Açidan Değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim* Cilt 28, Sayı 130 (16-23).
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (10. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yılmaz, A. (2012). İlköğretim Okullarının Fiziksel Yapılarının Eğitim ve Öğretim Açısından Değerlendirilmesi. *Balıkesir University The Journal Of Social Sciences Institute*, 15 (28),77-107